

ספר

ריקאנמי

והוא שאלות ותשובות. ופסקי הלכות :
של המקובל רבינו מנחם מריקאנמי זל .

נדפס פעם ראשונה בגולוניא בשנת רצ"ח . ובמדילקאוי בשנת תקצ"ו ואדכ בלבוז .

ועתה נדפס מחדש בהנה"ח מדויקת ובהוספות שו"ת ופלפולי הלכה בהריפות
ובקיאות נפלאה מש"ס בבלי וירושלמי . ופוסקים ושו"ת ראשונים ואחרונים .
בשם מעשה בצלאר מהרב הגאון הגדול סוע"ה רב פעלים מקבצ"אל . נודע
ביתודה ובישראל , עטרת תפארת ישורון . מ"ה משה בצלאר יצ"ו . הנאב"ד
דק"ק סיני יע"א :

וכבר יאלו מוטיין על הגאון ה"ל בספריו היקרים אשר סולא לאור . הלל סגס ספר נהור
שרנא על יבמות . וספר נפש חיה על בבא מציעא . וספר כובע ישועה על
בבא קטא . ועוד ספרים גדולי הערך על ש"ס ופוסקים אשר אמו נכתובים . והמעין במפ"חמות
ספסקים כסוף , ימלא כמה דמים ממוחסי :

הוצאתי לאור ב"ה , ברשיון הגאון המחבר יצ"ו , י"ד מיללעך מהוראדנא .

פיעטרקוב

בדפוס המשובח של הרבני הנגיד וכ"י מ"ה שלמה בעלכאמאזוסקי נ"י .
בהצנח מ"ה פייבר זל .

לפ"ק

תרנ"ד

בשנת

מודעא רבה

בר מקום שמכר עבד'ם. גוי או נכרי. הכוונה על האומות שקדמונים עובדי אלילים וכו' :
 הכל העמים עלו שריוס ביניהם פוזות גדולות עשו עם אלוהיהו ועמנו. ותלילה
 לנו לדבר או לכתוב ואף לכתוב שום גנאי עליהם.
וכר כוונת לזיוי ממונות דינא דמלכותא דינא. ואין אנו דיין עליהם. רק משום דרום
 וקבל שכר וכו'.

הקדמה

יתברך הבורא וישתבה היוצר בראשית. אשר מעט תבונה בלבבי השית : להשיג מעט בתורתו
 הקדושה. שהיא יסוד היסודות ואבן הראשה. לכל אשר ברא
 יצר ועשה. כי זולתה מה חיי אנוש עלי אדמות. בן תמותה המיכן ועומד למות. ואם כל
 מנמתו ישים לענייני עולם השפל. להבל חושך ענן וערפל. הלא טוב ממנו הנפל. לכן מיום עמדי
 על דעתי. כל מעיני ותשווקתי שמתו. לשוט בים התלמוד ולדלות חדושים כפי קמ שכלי ותבניתו.
 וכמאמר חז"ל בהגינה (זף ג') דברי חכמים כדרבנות ונמסרות נמועים כו' מה נמיעה פרה אף
 דברי תורה פרין ורבין. וזה מתאים למ"ש בזה"ק על פסוק ישרצו המים בהאי קרא אית תלת
 פקודין. חד למילעי באורייתא ולאשתדלי בה ולאפשה לה בכל יומא. ופירש בעל ראשית חכמה
 [הובא בהקדמת ספר אדני פז] שר"ל שישתדל לפרות ולרבות בה כו' והוא שלא יהיה שכלו
 עקב שאינו מוציא פירות ע"ש. לזאת מי שחננו ה' בשכל למשקל ומיטרי בשמעתא בדעתא צילותא :
 חובה עליו להעמיק בדעתו ולפכל בדברי תורה כפי כחו. וכבר אמרו חכמינו ז"ל בעירובין
 (ל"ג) אנן כי אצבעתא כבירא לשכחה. ואם חכמינו ז"ל אמרו אנן. אנן מה נענין בתרייהו.
 ולכך התירו גם בחול המועד לכתוב חידושי תורה [בכתב משימא]. עיין באורח חיים (סימן
 הקמ"ה). ומעת שנתחדש הדפוס. הדפסה במקום כתיבה עומדת. שהיא השמירה היותר
 מעולה כשיוחק בעט ברזל ועופרת ויבדרון בעלמא. לכן אורתי כנבר חלצי להדפיס ספרי
 הנוכחי במתכונתו כאשר הנהו לפניך קורא נלבב. הפנים באותיות מרובעות הנהו מרכינו מנחם
 מריקאנטי. ועליו מסכיב יחנו חידושי ופלפולי באותיות רשי אשר בשם **מעשה בצלאר**
 קראתים למעם שכתבו המחברים בשם הרוקח. שראוי לרמו שם המחבר בשם הספר. ושמי
מישה בצלאר נכלל בשם **מעשה בצלאר** :

והנה ע"ד תולדות רבינו אכתוב מה שכתוב בשלשלת הקבלה וזה לשונו. הרב רבינו מנחם
 דריקאנטי שחבר פי' התורה ע"ד הקבלה וספר דינים. וקבלתי ממורי ר' יעקב דריקאנטי
 שהיה מיוצאי חלציו. שיש לו בקבלה מאבותיו שזה הנאון היה אהוב התורה אבל היה גם
 השכל. והרבה בתעניות ותפלה. שמן השמים ירחיבו שכלו ולבו ויוכל להבין התורה. פעם אחת
 בהיותו מתפלל בתענית בכנסת וירדם. והנה איש ובידו כלי מים. והקיצו ויאמר לו שנה. וישת
 ולא הגלים לשתות כל המים ותיקף הלך האיש מלפניו. והוא הלך למדרש כמנהגו ומצא
 שכלו כהיר ונבר כי נהפך לאיש אחר. ואז חיבר פי' התורה וספר מעמי המצות ולא השלים
 פרשת וזאת הברכה כי עלה אל האלקים בשנת כמו חמשת אלפים. ובסדר הדורות הביאו
 בהוספה מה שחבר ספר דינים נקרא פסקי הלכות וש"ת כו' וגם כתב כי נפטר בשנת כמו
 חמשת אלפים ג'. ובשם הגדולים כתב שהיה בזמן הרשב"א ז"ל ושהנאון הלבוש ז"ל חיבר
 פירש על ביאורו על התורה. ושהיה תלמיד רבינו אלעזר מגרמזיא ז"ל בעל הרוקח עיין שם.
 ומדרך רבינו לכתוב ע"פ רוב הפסקים מהנאונים שקדמיהו. כמו מהר"ף והרמב"ם ובעלי התוספות
 והאור זרוע ור"א ממיץ בעל ספר יראים ועוד גאוני עולם קדמונים הנודעים לתופסי משוט
 בים התלמוד. ונקיש נפשי בקצירת אמרים המסקנא מפסקי הלכותיהם. מלבד אשר גם מועתו
 דעת

הקדמה

דעת קדושים פוסק הלכות. והוא חד מהפוסקים הנודעים כמ"ש בשרת צ"צ (סימן ק"ח) לחמוה על מה שכתוב מרן הב"י ז"ל דאי איתא להך דינא לא לשתמיט חד מהפוסקים לכתוב כן. דהרי בפסקי הרב רבינו מריקאנמי (סימן תקנ"ז) הוא חד מהפוסקים שכתב כן. והובא בקצה"ח (סימן ק"ד סעיף קטן ב'). ובתשובת פני יהושע חלק ראשון באורח חיים (סימן י"ד) מפלפל הרבה בדברי רבינו (סימן קנ"א). והתפלא על גאון אחד שפירש דבריו שלא כראוי. וכתב חס ליה להמקובל ז"ל שיאמר כן. ופי' דבריו באופן נאות להלכה עיין שם. ושמועותיו דרבינו שנורות בפומייתו דרבנן קדישי הש"ך [ביו"ד וח"מ] והמצ"ח בא"ח כמה פעמים. וגם מרן הבית יוסף הביאו כמבואר בסוף ספרי זה. ומה מאוד צריך לדקדק בדברי הראשונים: דמלבד רוחב לבכם ותבונתם. מפני גדל צדקתם היה להם סיעתא דשמיא. ודבריהם הוא מעמם ומחזיק את המרובה ומרובה צפרנן של ראשונים כו' ;

ואף שזכני ה' להרפים שלשה ספרים ואיני עוד מירון במלאכת שמים הלזו. יראתי בהדפסת ספרי זה יותר מראשונים. יען כי הקדמים המה בתואר מפרשים על הש"ס. אשר אף כי מדרכי לפלפל בהם גם בדברי הפוסקים ולא ימלץ שכמה פעמים יצא דין מחודש מתוך פלפולי. לא עלה מורא על ראשי פן בימים הבאים יסמוך מי עלי מרם יבואו בכור המבחן אם נכון הדבר להלכה. טחטת החשש רחוק הוא להורות מתוך דברי מפרשי הש"ס. לא כן ספרי זה אשר יסודותיו על פסקי הריקאנמי וכמעט על פי רוב גם פלפולי וחדושי בדבריו ובשאר דברי הפוסקים הוא לענין פסק הלכה. וחתלתי ואירא פן ברוב הימים יסמוך מי עלי ראשו ורובו. ובעניי אדע כי לא באתי לידי מדה זו. ונהי דאחריות דנפשי קבילת עלי אחריות דאחריני לא קבילת. כי להורות לרבים ולהורות לגדולי הדרך ניתן ולא לשפל אנשים כמני. אך ידועה שהתורה יורדת למקום נמוך. ובערבי נחל פרשת שמות כתב דמרומו בסוף משלי כפה פרשה לעני וגו' שכל הענין מדבר בשבח התורה ע"ש. ואני אוסיף אטו יש עניות ועשירות לפני המקום. לזאת יש לפרש גם על עניות ברעת וכמעשים טובים. וכן אני אומר עלי ידעתי עותתי ומיעוט ערכי. והגני העניי ממעש. עכ"ז אפשר שכוונתי להאמת ולמה אמנע מלגלות דעתי. ועכ"ז ברוב פעמים הנחתתי הד' בצ"ע. וגם הגני מגלה דעתי כי איני רק מעורר. ואם ייטיב בעיני המעיין טוב הדבר. ואם לא. יעשה כרצונו. ואבקש מהמעיין לעיין בספרי במתינות כי מדרכי לקצר וכמה פעמים סמכתי על מה שכתבתי ע"ש ושם. דוגמא לזה בספרי כובע ישועה בב"ק (רי"ט וע"כ) בד"ה אינה לשחיטה תפס אחד עלי. ובאמת לו שמר לעיין שם בחמדת שלמה במ"ש לענין אבר מן החי. היה רואה שדברי נכונים. ואם אחר כל זה ימצא המעיין שגגה בדברי. אודה ולא אבוש כי שניאות מי יבין. והנה לא היה לפני ספר ריקאנמי אלא מדפוס סדילקאב הגדפם משנת תקצ"ו. ויש בו כמה מעותים ותיקנותם בציוני המסגר :

ואפריין נמטייא לידידי הרב כו' יר"א וחכם מפורסם מ"ה ישראל דוד מיללער נ"י מהוראדנא שהעמים על שכמי משא ההדפסה וכפי התנאים שבינינו. ומעתה אודה לאל עליון על החדש שעשה עמדי מעודי. כן לימים הבאים יגן בעדי. ולא ימש ספר התורה הקדושה מפי וכפי זרעי. וירחם ה' את עמי כבשנים קדמוניות ויוסיף עליהם ברכות עשרת מונים ; דברי החותם ברוב תודה. פה סייני יום נ' מ"ז אייר לא למטמנים **תרנ"ב** לפ"ק :

משה בצלאל באמיר מ"ה שרגא פייבוש וללה"ה

